

Jasiuk, Jerzy

Od fonografu do automatu muzycznego. Nowy dział ekspozycji w Muzeum Techniki w Warszawie

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 18/2, 431-432

1973

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

stawa, dająca przegląd książek morskich od czasów najdawniejszych do roku 1972. Wystawę zorganizował Zarząd Okręgu Gdańskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Biblioteka Gdańska PAN, Wydawnictwo Morskie i Muzeum Historyczne Miasta Gdańska.

Wystawa trwała do 17 grudnia 1972 r. W okresie od 17 marca do 8 kwietnia 1973 r. ta sama wystawa czynna była w Warszawie (w Pałacu Rzeczypospolitej), zorganizowana tam przy współudziale Ministerstwa Żeglugi, Ministerstwa Kultury i Sztuki oraz Biblioteki Narodowej.

Z. Br.

NOWY STATUS MUZEUM MORSKIEGO W GDAŃSKU

7 października 1972 r. obyło się w Gdańsku uroczyste wręczenie aktu nadającego tutejszemu muzeum morskemu status Centralnego Muzeum Morskiego.

Z. Br.

OD FONOGRAFU DO AUTOMATU MYZYCZNEGO NOWY DZIAŁ EKSPOZYCJI W MUZEUM TECHNIKI W WARSZAWIE

Przed kilku laty w warszawskim Muzeum Techniki rozpoczęto gromadzenie zabytkowych urządzeń do mechanicznego zapisu i odtwarzania dźwięków, w wyniku czego powstała kolekcja, nosząca cechy reprezentatywne dla rozwoju tej dziedziny rozwiązań technicznych.

Kolekcja ta obejmuje obecnie blisko pięćdziesiąt obiektów, w jej skład wchodzi zarówno fonografy (pierwsze historycznie urządzenia do mechanicznego zapisu i odtwarzania dźwięków) jak i liczne typy gramofonów, a ponadto patefony, dyktafony oraz automaty muzyczne, nazywane popularnie szafami grającymi. Pokazna grupa obiektów, zwłaszcza spośród gramofonów, związana jest z naszym krajem i to nie tylko jako miejscem użytkowania, lecz także produkcji, ściślejszemu montażu z całkowicie lub częściowo importowanych części. Obiekty te znalazły się w kolekcji nieprzypadkowo, ale w wyniku specjalnych poszukiwań, zgodnych z zasadą gromadzenia w zbiorach Muzeum Techniki przede wszystkim dokumentów i zabytków, związanych z rozwojem techniki w Polsce.

W uformowanej kolekcji znajduje się parę obiektów o dużej wartości historycznej, jak np. aparat o nazwie *graphophone* (z końca XIX w.), który stanowi dokument określonego etapu rozwoju urządzeń do mechanicznego zapisu i odtwarzania dźwięku, a równocześnie ilustruje zjawisko rywalizacji w świecie wynalazców i ich finansowych mocodawców. *Graphophone* był bowiem dziełem współpracowników Bell Telephone Co, którzy chcieli stworzyć urządzenie konkurencyjne dla fonografu Edisona, nawiasem mówiąc oparte na tej samej zasadzie działania, a różniące się jedynie szczegółami konstrukcji oraz sposobem wykonywania i odtwarzania nagrań.

Ekspozycja *Od fonografu do automatu muzycznego*, w której zaprezentowano część opisaną wyżej kolekcji, została zorganizowana jako stały dział w Muzeum Techniki.

Jak wynika z tytułu, ekspozycja ta ma obrazować rozwój urządzeń do mechanicznego zapisu i odtwarzania dźwięków. Szczerpłość miejsca, przy równoczesnym dążeniu do nieprzeładowania sali, pozwoliły na wystawienie jedynie najbardziej charakterystycznych dla tego rozwoju obiektów, począwszy od fonografu z przełomu XIX i XX w. W celu nadania ekspozycji większej reprezentatywności eksponaty pochodzące ze zbiorów muzealnych zostały uzupełnione dwoma gramofonami wypożyczonymi z kolekcji prywatnej mgra Jana P. Pruszyńskiego.

Ekspozycja została zilustrowana reprodukcjami anonsów prasowych, reklamujących gramofony i patefony.

Oczywiście tego rodzaju ekspozycja nie może być niema: są na niej odtwarzane stare, historyczne nagrania z wałków fonograficznych i płyt. W perspektywie przewiduje się organizowanie specjalnych koncertów niezapomnianych zapomnianych melodii z dawnych nagrań.

Otwarcie ekspozycji odbyło się 8 stycznia 1973 r., przy czym na uroczystości dopuszczono do głosu przede wszystkim gramofony.

Jerzy Jasiuk

ELEMENTY HISTORYCZNE W PROGRAMACH AKADEMII ROLNICZEJ W WARSZAWIE

W warszawskiej Akademii Rolniczej (dawnej SGGW) prowadzone są zajęcia z zakresu wybranych zagadnień z historii wychowania i myśli pedagogicznej oraz z historii oświaty rolniczej. Przedmiot ten realizowany jest na Magisterskich Zaocznych Studiach Pedagogicznych (12 godz. wykładów i 18 godz. ćwiczeń) oraz na Wydziale Ekonomiczno-Rolniczym dla specjalizacji społeczno-pedagogicznej. (15 godz. wykładów i 10 godz. ćwiczeń). Kurs obejmuje następujące tematy: *Historia wychowania i jej znaczenie w kształtowaniu ogólnej kultury pedagogicznej; Historyczna ewolucja form wychowania; U źródeł europejskiej myśli pedagogicznej; Humanistyczna myśl pedagogiczna w Polsce i w Europie; Wybitniejsi przedstawiciele europejskiej nowożytnej myśli pedagogicznej; Oświatowa i pedagogiczna działalność Komisji Edukacji Narodowej ze szczególnym uwzględnieniem jej zasług w szerzeniu wiedzy rolniczej; Ważniejsze prądy i kierunki w pedagogice XX w.; Podstawowe etapy rozwoju oświaty rolniczej w poglądach niektórych przedstawicieli myśli pedagogicznej (Erazm z Rotterdamu, T. Morus, F. Bacon, S. Hartlib, Fenelon, J. H. Pestalozzi, F. E. Fellenberg); Szkoła i kultura chłopska w tradycji społeczności wiejskiej; Postępowa działalność szkół rolniczych; Zarys historyczny kształcenia społeczno-pedagogicznego pracowników oświaty rolniczej; Sylwetki zasłużonych działaczy oświaty rolniczej; Ewolucja szkolnictwa rolniczego w Polsce; Zarys historyczny rozwoju pozaszkolnej oświaty rolniczej.*

Godny podkreślenia jest fakt, że uczelnia zadbała, aby wydać dla słuchaczy odpowiednie skrypty. Są to: Tadeusza Wieczorka *Historia szkół rolniczych w Polsce* oraz tegoż autora *Historia wychowania i myśli pedagogicznej. Zagadnienia wybrane*. Treść skryptów koresponduje z tematyką wykładów, ale ich nie dubluje; zawierają one ponadto cenne dla studenta wskazówki bibliograficzne podane jako uzupełnienie poszczególnych rozdziałów.

W przedmowie do *Historii szkół rolniczych* autor podkreśla znaczenie — zarówno teoretyczne jak i praktyczne — wiedzy historycznej z zakresu rozwoju szkolnictwa i oświaty rolniczej oraz poznania prawidłowości funkcjonowania w różnych warunkach społecznych i politycznych. Mówiąc o pomocniczej funkcji historii nauki w rozwiązywaniu aktualnych problemów organizacyjno-ustrojowych prof. Wieczorek stwierdza, że dzieje szkół rolniczych w Polsce obfitują w wiele aktualnych nadal treści; można więc czerpać pewne wzory i inspiracje dla teraźniejszych i przyszłych potrzeb.

Obok wymienionych skryptów prof. T. Wieczorek jest autorem wielu interesujących dla historyka nauki (zwłaszcza historyka rolnictwa) prac z zakresu oświaty rolniczej i szkolnictwa rolniczego w Polsce. Dlatego wydaje się pożyteczne, aby na łamach „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki” znalazło się miejsce dla recenzowania niektórych jego publikacji.

cd.